

**Prezydent
Miasta
Rybnika**

**DIAGNOZA
DELIMITACYJNA**
na potrzeby wyznaczenia
obszaru zdegradowanego
i obszaru rewitalizacji w Mieście Rybnik

streszczenie w języku niespecjalistycznym
na potrzeby konsultacji społecznych

Marzec 2023

Rewitalizacja polega na tym, aby pewne obszary miasta, gdzie kumulują się problemy - przede wszystkim społeczne - doprowadzić do stanu, w którym nie będą tak negatywnie wyróżniać się na tle całego miasta. Służy temu szereg powiązanych ze sobą działań o różnym charakterze. Proces rewitalizacji, w tym jego przygotowanie, regulują przepisy ustawy o rewitalizacji. Dotąd jej stosowanie nie było obligatoryjne, ale pozwalający na to przepis przejściowy z końcem 2023 roku wygaśnie. Dlatego też Rybnik dąży do uchwalenia nowego Gminnego Programu Rewitalizacji. To działanie musi poprzedzić wskazanie obszaru (tzw. delimitacja), na którym będzie prowadzona rewitalizacja. Zgodnie z wymogami ustawy wybór obszaru przeznaczonego do rewitalizacji dokonywany jest w oparciu o obiektywne, policzalne mierniki (wskaźniki).

Proces delimitacji przebiegł w kilku etapach. Na wstępie rozstrzygnięto o tym, jak podzielić obszar miasta na jednostki, w oparciu o które ma być prowadzona analiza. W przypadku Rybnika punktem wyjścia analizy był podział miast na dzielnice. Następnie wybrano zjawiska do analizy i wskaźniki mające je mierzyć. Wskaźniki te zestawiono w Załączniku 1 do Diagnozy.

Kolejnym krokiem postępowania było ustalenie, gdzie znajduje się tzw. obszar zdegradowany. Jest to obszar, gdzie po pierwsze i najważniejsze występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, a po drugie muszą na nim wystąpić również problemy w co najmniej jednej z pozostałych sfer wskazanych przez ustawę tj: technicznej, gospodarczej, środowiskowej lub funkcjonalno-przestrzennej.

Z uwagi na nadrzędny charakter sfery społecznej w jej ramach przeanalizowano najwięcej zjawisk, a mianowicie:

- bezrobocie,
- zagrożenie bezpieczeństwa,
- ubóstwo,
- liczba mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami,
- problemy rodzin,
- edukacja,
- uczestnictwo w życiu publicznym,
- uczestnictwo w życiu kulturalnym.

Dodatkowo przyjęto, że pierwsze pięć zjawisk ma charakter kluczowy – brak problemów w tych dziedzinach w danej dzielnicy wyklucza możliwość, aby uznać ją za miejsce koncentracji negatywnych zjawisk społecznych.

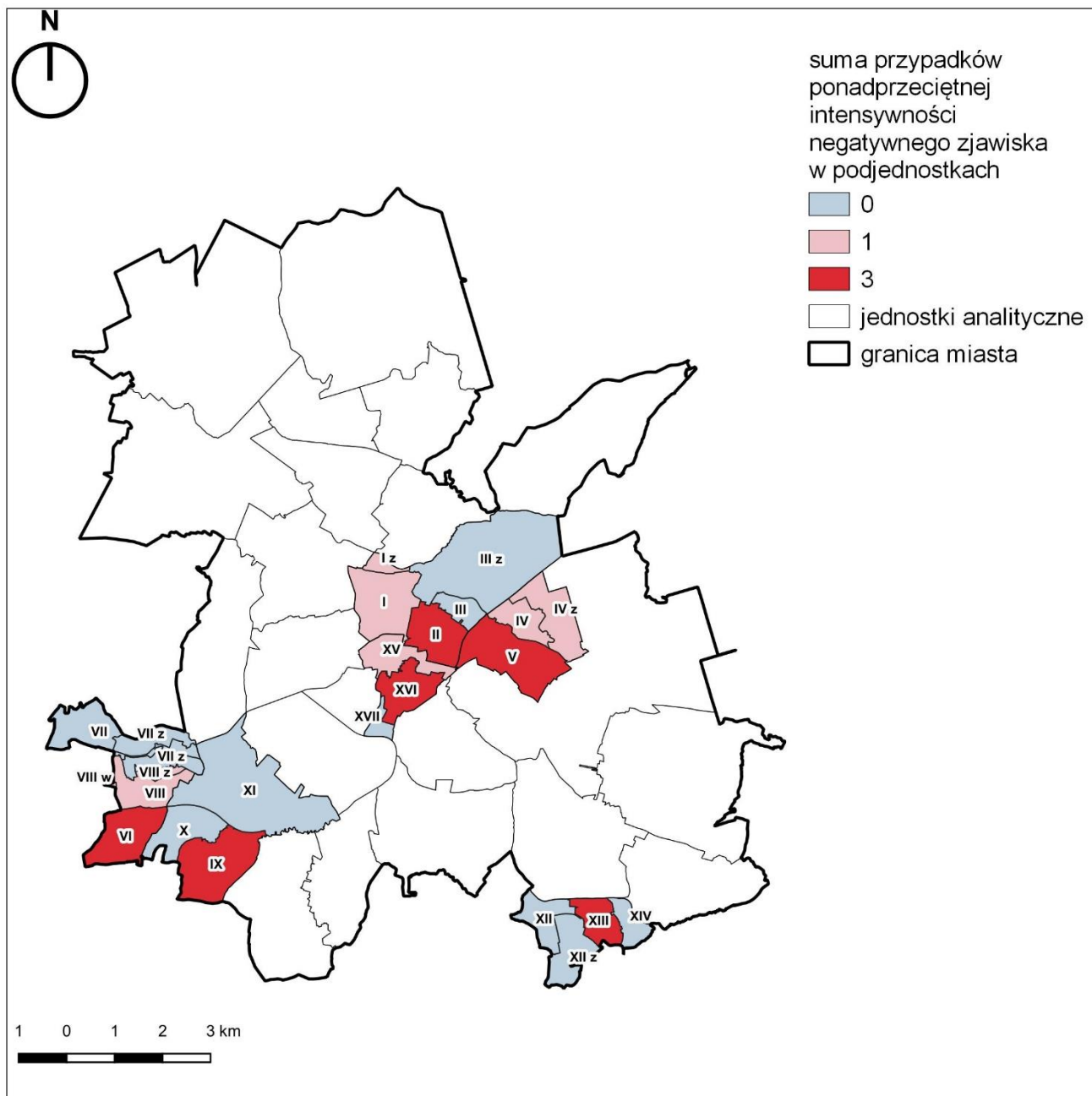
Na mierniki poszczególnych zjawisk składały się albo pojedyncze wskaźniki, albo złożone z kilku wskaźników cząstkowych (np. zjawisko ubóstwo ilustruje pobieranie zasiłków pomocy społecznej oraz dodatków mieszkaniowych).

W odniesieniu do każdego ze zjawisk określono te jednostki (dzielnice), w których zjawisko ma wymiar negatywny. Przyjęto, że dotyczy to każdorazowo siedmiu dzielnic (tzw. „kwartyła”, a więc $\frac{1}{4}$ ogółu dzielnic), w których wartość wskaźnika mierzącego dane zjawisko ma najbardziej niekorzystne wartości. Potem dla każdej dzielnicy zsumowano liczbę przypadków, gdy zjawisko ma wymiar negatywny. Za obszar koncentracji negatywnych zjawisk społecznych uznano te dzielnice, w których wskaźniki dla co najmniej 3 zjawisk miały negatywny charakter, przy czym w co najmniej jednym przypadku musiało to dotyczyć zjawiska kluczowego. Były to następujące dzielnice: Śródmieście, Rybnik-Północ, Maroko-Nowiny, Paruszowiec-Piaski, Niedobczyce, Niewiadom i Boguszowice Osiedle.

W kolejnym kroku przeanalizowano zjawiska w sferach pozaspółecznych. Dla każdej sfery określono zbiorczy wskaźnik i także w tym wypadku analizowano, w których dzielnicach ten zbiorczy wskaźnik przyjmuje jedną z siedmiu najgorszych wartości (mieści się w „negatywnym kwartylu”). Z wcześniej wymienionej listy tylko w dzielnicy Maroko-Nowiny wskaźniki pozaspółeczne nie przyjęły negatywnych wartości, stąd nie spełniła ona warunków koniecznych dla zaliczenia do obszaru zdegradowanego. Objął on pozostałe 6 dzielnic (ryc. 1).

Łącznie obszar zdegradowany zajmuje powierzchnię 2867,89 ha, co stanowi 19,34% powierzchni gminy i zamieszkuje go 42794 osób, co stanowi 34,17% ludności gminy.

Rycina 1. Zasięg obszaru zdegradowanego w Rybniku – koncentracja negatywnych zjawisk społecznych oraz liczba negatywnych zjawisk w sferach pozaspołecznych

Kolejnym krokiem było zawężenie obszaru zdegradowanego do obszaru rewitalizacji, a więc tego, na którym zasadniczo będzie prowadzony proces rewitalizacji. Zawężenie tego obszaru było konieczne, gdy ustawa o rewitalizacji wyznacza jego maksymalną wielkość - nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Wybór obszaru rewitalizacji może mieć charakter strategiczny – ustawa definiuje, że to „obszar na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”. W Rybniku starano się jednak uczynić wybór tego obszaru możliwie przejrzystym i oparto się na drugim elemencie ustawowej definicji, stwierdzającym, że „obszar rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk”.

W tym celu dzielnice stanowiące obszar zdegradowany podzielono na mniejsze podjednostki (od dwóch do trzech). Dodatkowo wyłączono duże kompleksy leśne zakładając z góry, że nie wejdą do obszaru rewitalizacji. Dla podjednostek przeprowadzono ponownie analizę wybranych negatywnych zjawisk społecznych. Skupiono się na 3 wskaźnikach cząstkowych, dla których dane pochodzą z Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku i które odnoszą się do istotnych zagadnień z punktu widzenia istoty procesu rewitalizacji. Przenalizowano, w których podjednostkach wskaźniki osiągają niekorzystne wartości (powyżej średniej). Takie tereny, gdzie dla co najmniej jednego analizowanego wskaźnika wartość znalazła się powyżej średniej dla obszaru zdegradowanego, uznano za obszar rewitalizacji.

W efekcie jako obszar rewitalizacji wskazano 10 podjednostek w sześciu dzielnicach (ryc.2).

Łącznie obszar rewitalizacji obejmuje powierzchnię 1237,01 ha, co stanowi 8,34% powierzchni gminy i zamieszkuje go 33569 osób, co stanowi 26,80% ludności gminy. (Tab. 1).

Tabela 1. Zestawienie powierzchni i liczby ludności obszaru rewitalizacji.

LP	Podjednostka	Powierzchnia [ha]	Udział w pow. Gminy	Liczba ludności	Udział liczby ludności w całkowitej liczbie ludności gminy
I	Rybnik-Północ I	166,94	1,13	1772	1,41
II	Rybnik-Północ II	115,17	0,78	4456	3,56
IV	Paruszowiec-Piaski IV	69,25	0,47	1173	0,94
V	Paruszowiec-Piaski V	198,77	1,34	2969	2,37
VI	Niewiadom VI	133,86	0,90	2059	1,64
VIII	Niewiadom VIII	95,66	0,65	968	0,77
IX	Niedobczyce IX	189,72	1,28	5273	4,21
XIII	Boguszowice Osiedle XIII	72,58	0,49	8805	7,03
XV	Śródmieście XV	91,32	0,62	2981	2,38
XVI	Śródmieście XVI	103,76	0,70	3115	2,49
SUMA		1237,01	8,34%	33571	26,80%

Rycina 2. Obszar rewitalizacji w Rybniku

